

פארק נחל השופט – פארק יער מנוהל בדגש על חוויית המבקר וחיבור לקהילה

יונתם רשף¹ | נועה שתיל²

- 1 מנהל פארק נחל השופט, קק"ל
 - 2 רכזת קליטת קהל, פארק נחל השופט, קק"ל
- * yotamr@kkl.org.il

כארבע שנים, וכסף רב הושקע בבניית השביל מחדש ובהסדרת דרכי הגישה אליו. בד בבד עם ביצוע העבודות, חלחלה בקק"ל ההבנה שיש צורך גם במודל ניהולי אחר וחדש, וכך באפריל 2024 נפתח לציבור פארק נחל השופט, הפארק המנוהל הראשון בקק"ל. הפארק שם דגש על חוויית המבקר ועל חיבור לקהילה המקומית, תוך התמודדות עם אתגרים של ניהול תא שטח אינטנסיבי מאוד מבחינת כמויות המבקרים בו.

לפארק גייס צוות ייעודי שכולל מנהל פארק, רכזת קליטת קהל ורכז אחזקה, ונחתם הסכם שיתוף פעולה עם המועצה האזורית. המודל מאפשר ניהול מקצועי, רמת תחזוקה גבוהה, מענה מהיר לבעיות ובעיקר נוכחות קבועה בשטח ומפגש קבוע עם המבקרים וזאת בתא שטח קטן יחסית אבל אינטנסיבי ופופולרי מאוד. מתוך כך עולה השאלה איך בעצם יוצרים חוויית מבקר טובה יותר וחיבור קהילתי בפארק טבע פתוח?

פארק נחל השופט, שגודלו 13,000 דונם, ממוקם בליבם של פארק רמת מנשה והמועצה האזורית מגידו. פארק רמת מנשה, שגודלו 81,000 דונם, הוגדר בשנת 2011 כמרחב ביוספרי על ידי אונסק"ו לאור התייחסותו לפיתוח בר-קיימא לצד שמירה על ערכי טבע. המרחב הביוספרי מגידו ופארק נחל השופט מאופיינים באוצרות טבע ייחודיים, יערות, שדות חקלאיים, נחלים זורמים, מעיינות שופעים, אתרים ארכאולוגיים, פריחות נרחבות ונוף עוצר נשימה, שהופכים את המרחב הביוספרי לייחודי בטבע הישראלי. בליבו של פארק נחל השופט ממוקם שביל נגיש, המונגש לכיסאות גלגלים ולעגלות, ופוקדים אותו מאות אלפי מבקרים בשנה. בשנת 2020, בעקבות רצף של ימים גשומים, עלה נחל השופט על גדותיו ושטף חלקים נרחבים מהשביל הנגיש שהיה בנוי ברובו מעץ. האירוע גרם לסגירה של האתר למבקרים ולצורך בחשיבה מחודשת על הנגשת המקום למבקרים. לאחר תהליך תכנון החליטה קק"ל על יציאה לדרך בפרויקט הנגשת נחל השופט מחדש ופיתוח כל המרחב שלו כמכלול פנאי מרכזי. ביצוע הפרויקט ארך

פעמיים בחודש ללמידה ולהתנדבות מעשית בפארק. רבים מהמתנדבים צעדו בפארק עוד לפני שהיו בו דרכים סלולות, והם מכירים כל פינה ביער. התוכנית מעניקה להם פלטפורמה למפגש חברתי, להתנדבות ולהשפעה על החצר הקדמית של הבית שלהם. עבורנו זו הזדמנות ללמוד על ההיסטוריה של המקום דרך הסיפורים שלהם וליצור עבודה משותפת עם הקהילה בשמירה ובפיתוח של הפארק לדורות הבאים. התוכנית השנייה שפעלה השנה היא תוכנית מעורבות תורמת לתלמידי כיתות ח' מתיכון אזורי מגידו, הממוקם סמוך לפארק. התלמידים התנדבו אצלנו במהלך השנה בעבודות של הכשרת שבילים, ניקיון וגיזומים, וכן נהנו מהפעלה חווייתית בטבע. עבורם זה המרחב הטבעי שמחוץ לבית, והתוכנית מאפשרת להם להשאיר חותם לשנים קדימה.

בסתיו תשפ"ו נפתחו שתי תוכניות קהילתיות נוספות. הראשונה היא תוכנית חינוכית שנתית עם בי"ס יסודי פלגים, הנמצא ממש במורד נחל השופט. במהלכה התלמידים יהפכו לחוקרים צעירים, ילמדו על הנחל, על הצמחייה, על בעלי החיים ועל השפעות האדם, וכן יתנסו בניטור מי הנחל ובעבודה תורמת לשיקום מעיין אמי (עין חשרת). התוכנית הזו היא תוצר שיתוף פעולה גם בין היחידות השונות בקק"ל ומשתתפים בה מנהל פיתוח קרקע (מפ"ק), החטיבה לחינוך ולקהילה והמדען הראשי. תוכנית נוספת שתצא לפועל בשנה הקרובה היא "היער כמרחב מרפא". זו תוכנית למידת יער על כל מרכיביו המשלבת עיבוד של חוויות מלחמה וטראומה, ובמהלכה ייצרו המשתתפים מרחב מרפא ברחבי הפארק לשימושם ולשימוש מבקרים נוספים גם לאחר סיום התוכנית.

בזאת הושלמה פתיחה של ארבע תוכניות קהילתיות, שכל אחת מהן פונה לפלח אחר באוכלוסייה (ותיקים, צעירים, נוער וילדים). התוכניות יוצרות קשר עמוק וארוך טווח עם הקהילה המקומית, מחזקות את החוסן של הקהילות ועוזרות להפוך את המשתתפים בהן לשגרירים ליער ולקק"ל.

כולכם מוזמנים – בואו לבקר, עדיף מוקדם ולא בימי עומס. נתראה בנחל!

קישור לפארק רמת מנשה

www.kkl.org.il/parks_and_forests/ramat_menashe

קישור לפארק נחל השופט

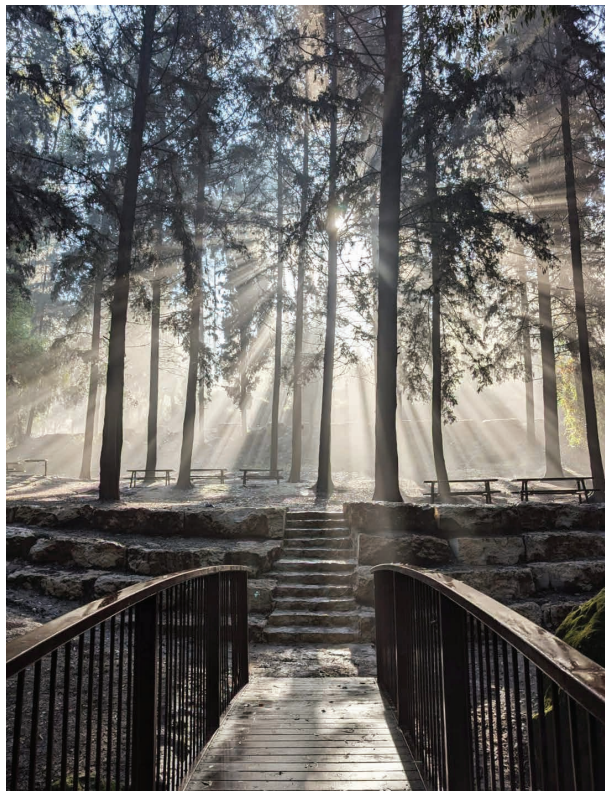
www.kkl.org.il/travel/trips/2790

בתכנון חוויית המבקר אנחנו מסתכלים על כל השלבים שהמבקר עובר בבואו לפארק – מקבלת המידע דרך אתר האינטרנט ועד רגע העזיבה שלו את האתר והאפשרות להשאיר משוב. כדי להתמודד עם עומס המבקרים בשביל הנגיש בנחל אנו משתדלים לפזר את קהל המטיילים ולעודד אותם לבקר במקומות נוספים ברחבי הפארק ומחוץ לו, ולשם כך עובדים על פיתוח והנגשה של מסלולי טיול, הרצון הוא לתת מענה לקהלים שונים, גם למשפחות עם עגלות ילדים המגיעות למסלול הנגיש בנחל השופט, אך גם למשפחות שרוצות לטייל טיול ארוך יותר, וכן למיטיבי לכת. בפארק ישנם מספר מסלולי טיול, ונוספים ייפתחו בקרוב. בתחילת 2026 ייפתח מסלול מערות קירי, פרויקט ייחודי בשיתוף עם רשות העתיקות, שיעבור בין ארבע מערות שייפתחו לקהל, ויגדיל את אפשרויות הטיול למטיילים בנחל השופט. החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל עומלת על פיתוח משחק חווייתי ומסלול טיול ייעודי עבור משפחות וקבוצות המגיעות אל חינוכי הפיקניק, שיהווה אטרקציה נוספת לפעילות חווייתית בפארק. רוכבי האופניים נהנים משני סינגלים פופולריים מאוד, שיש בהם שלוש מבואות כניסה, שילוט, חניות אופניים ומשאבת אופניים ציבורית. נוכחות קבועה של הצוות באתר מאפשרת מתן מענה אנושי לשאלות ולפתרון בעיות. פיתחנו גם שאלון משוב דיגיטלי, שניתן למלא בצורה עצמאית, כדי לאפשר למבקרים להביע את דעתם ולהשפיע. ניתן לסרוק אותו בשטח הפארק, ואפשר גם לפנות לעובדי הפארק בבקשה למלא את השאלון. המשוב נותן לצוות המנהל הזדמנות לקבל מידע אמיתי ובלתי אמצעי מהמטיילים בנחל, ומאפשר להמשיך ולהשתפר לאורך הדרך. למשל, בעקבות בקשות חוזרות מהעונים על השאלון הותקנה באמצע המסלול ברזייה חדשה.

אם המיקוד בחוויית המבקר נוגע בכל הקהלים המגיעים לפארק, מטרת החיבור הקהילתי היא ליצור את הקשר המקומי עם הקהילות השכנות והמועצה. הרעיון הוא לחשוף את האנשים שגרים סמוך ליער לפעילות קק"ל, לרתום אותם לשמירה על היער וליצור איתם קשר ישיר. את הקשר הזה אנו משיגים באמצעות תוכניות ארוכות טווח, שיוצרות חיבור עמוק ומחייב עם הקהילה המקומית, והוא מרכיב משמעותי וחשוב בפאזל שנקרא "פארק מנוהל". בשנת 2025 הפעלנו שתי תוכניות קהילתיות, שכל אחת מהן התמקדה בקהל יעד אחר. תוכנית הדגל היא "נאמני נחל השופט", תוכנית התנדבות עבור בני הגיל השלישי בשיתוף עם המועצה ומרכז גילאור לגיל השלישי. מדובר בקבוצת מתנדבים קבועה מיישובי הסביבה, שנכנסת

זרימה של ערוץ נחל סנין המתחבר לנחל השופט וזורם כל השנה
צילום: יותם רשף

ערפילי בוקר בחניון נחל גחר
צילום: יותם רשף

שביל סובב נחל השופט
צילום: יותם רשף